

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
YOUNG SCIENTISTS COUNCIL

ISSN 2308-4855 (Print)
ISSN 2308-4863 (Online)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК:

**Міжвузівський збірник наукових праць молодих
вчених Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка**

HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES:

**Interuniversity collection of Drohobych
Ivan Franko State Pedagogical University
Young Scientists Research Papers**

ВИПУСК 34. ТОМ 3
ISSUE 34. VOLUME 3

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 17 від 30.11.2020 р.)*

Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – Вип. 34. Том 3. – 292 с.

Видання розраховане на тих, хто цікавиться питаннями розвитку педагогіки вищої школи, а також філології, мистецтвознавства, психології.

Редакційна колегія:

Пантюк М.П. – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Душний А.І.** – співредактор, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка), член-кореспондент (Міжнародна академія наук педагогічної освіти); **Дмитрів І.І.** – відповідальний секретар, кандидат філологічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Андрєєв В.М.** – доктор історичних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка); **Бермес І.Л.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка); **Галів М.Д.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галик В.М.** – кандидат історичних наук, доцент кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Гіжесьяк Ян** – доктор габлітований, надзвичайний професор кафедри (Державна вища професійна школа); **Гриченко Г.З.** – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Дутчак В.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Засць В.М.** – кандидат мистецтвознавства, заступник декана факультету народних інструментів (Національна музична академія України імені Петра Чайковського); **Зимомря І.М.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Іванишин П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Корсак Р.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Масненко В.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького); **Мафтин Н.В.** – доктор філологічних наук, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Мацьків П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Медведик Ю.Є.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький національний університет імені Івана Франка), професор кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Невмержицька О.В.** – доктор педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Оршанський Л.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пагула М.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пантюк Т.І.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Петречко О.М.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Печарський А.Я.** – доктор філологічних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Синкевич Н.Т.** – кандидат мистецтвознавства (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ситник О.М.** – доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького); **Сташевська І.О.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор з навчальної роботи (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України, академік (Міжнародна академія наук педагогічної освіти); **Сташевський А.Я.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України, академік (Міжнародна академія інформатизації); **Степик Ю.О.** – доктор історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Стреначікова Марія** – доктор наук (doc. CSc., PhD.), (Академія мистецтв у Банській Бистриці); **Тельвак В.П.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Чик Д.Ч.** – доктор філологічних наук, доцент (Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка); **Янишин Б.М.** – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник (Інститут історії України НАН України); **Яремчук В.П.** – доктор історичних наук, професор (Національний університет «Острозька академія»)

Збірник індексується в міжнародній базі даних Index Copernicus International.

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 6143 від 28.12.2019 р. (додаток 4) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки, 012 – Дошкільна освіта, 013 – Початкова освіта, 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), 016 – Спеціальна освіта).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі філологічних наук (035 – Філологія) та у галузі культури і мистецтва (022 – Дизайн, 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, 024 – Хореографія, 025 – Музичне мистецтво, 026 – Сценічне мистецтво, 027 – Музеєзнавство, пам'яткознавство, 028 – Менеджмент соціокультурної діяльності).

Свідомство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» Серія КВ № 19906-9706Р від 14.05.2013 р.

Усі електронні версії статей збірника оприлюднюються на офіційному сайті видання
www.aphn-journal.in.ua

Редакційна колегія не обов'язково поділяє позицію, висловлену авторами у статтях, та не несе відповідальності за достовірність наведених даних та посилань.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Засновник і видавець – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, співзасновники Ільницький В.І., Душний А.І., Зимомря І.М.
Адреса редакції: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, обл. Львівська, 82100. тел.: (03244) 1-04-74, факс: (03244) 3-81-11, e-mail: info@aphn-journal.in.ua

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2020
© Пантюк М.П., Душний А.І., Зимомря І.М., 2020

Recommended for publication
by Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Academic Council
(protocol No 17 from 30.11.2020)

Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers / [editors-compilers M. Pantyuk, A. Dushnyi, I. Zymomrya]. – Drohobych: Publishing House „Helvetica”, 2020. – Issue 34. Volume 3. – 292 p.

The publication is intended for those who is interested in the High School Pedagogics and psychology, philology, art development.

Editorial board:

M. Pantyuk – Editor-in-Chief, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector for Scientific Work (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical); **A. Dushnyi** – Co-Editor, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University), Corresponding Member (International Academy of Pedagogical Education); **I. Dmytriv** – Corresponding Secretary, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Andrieiev** – Doctor of History, Professor (Kyiv Grinchenko University); **I. Bermes** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **M. Haliv** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Halyk** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **J. Gzhesiak** – Dr. Gab., Associate Professor (Konin Higher Secondary School of Education); **H. Hrytsenko** – Candidate of Historical Sciences (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Dutchak** – Doctor of Arts, Professor, Head of the (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **V. Zaiets** – Candidate of Art Studies, Deputy Dean of the Faculty of Folk Instruments (National Music Academy of Ukraine named after Peter Tchaikovsky); **I. Zymomria** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Uzhgorod National University); **P. Ivanyshyn** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **R. Korsak** – Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department (Uzhhorod National University); **V. Masnenko** – Doctor of History, Professor, Head of the Department (Bogdan Khmelnytsky Cherkasy National University); **N. Maftyn** – Doctor of Philology, Professor (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **P. Matskiiv** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **Y. Medvedik** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Ivan Franko National University of Lviv), Professor of the Department (Drohobych State Pedagogical University); **O. Nevmerzhyska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (General Pedagogy and Preschool Education of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **L. Orshanskyi** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department (Ivan Franko State Pedagogical University); **M. Pahuta** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko State Pedagogical University); **T. Pantiuk** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Petrechko** – Doctor of History, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **A. Pecharshkyi** – Doctor of Philological Sciences, Professor (Lviv National University); **N. Synkevych** – Candidate of Arts (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Sytnyk** – Doctor of History, Associate Professor, Head of the Chair (Bogdan Khmelnytskyi State Pedagogical University); **I. Stashevskia** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector (Academic Affairs of Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine, Academician (International Academy of Pedagogical Education); **A. Stashevskiy** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine, Academician (International Academy of Informatization); **Y. Stetsyk** – Doctor of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **M. Strenachikova** – Doctor of Science (Doc. CSc., PhD.), (Academy of Arts in Banska Bystrica); **V. Telvak** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **D. Chyk** – Doctor of Philology, Associate Professor, (Taras Shevchenko Kremenets Regional Humanities and Pedagogical Academy); **B. Yanyshyn** – Candidate of Historical Sciences, Senior Research Associate (Institute of History of Ukraine of the NAS of Ukraine); **V. Yaremchuk** – Doctor of History, Professor (Ostroh Academy National University)

The collection is included in such international databases as Index Copernicus International.

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 28.12.2019 No 6143 (annex 4), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on pedagogical sciences (011 – Educational, pedagogical sciences, 012 – Pre-school education, 013 – Primary education, 014 – Secondary education (subject specialization), 015 – Professional education (in the field of specializations), 016 – Special education).

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 17.03.2020 № 409 (annex 1), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on philological sciences (035 – Philology) and culture and arts (022 – Design, 023 – Fine arts, decorative arts, restoration, 024 – Choreography, 025 – Musical arts, 026 – Performing art, 027 – Museum and monument studies, 028 – Management of socio-cultural activities).

Print media registration certificate «Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers» series KV № 19906-9706P dd. 14.05.2013.

All electronic versions of articles in the collection are available on the official website edition
www.aphn-journal.in.ua

Editorial board do not necessarily reflect the position expressed by the authors of articles,
and is not responsible for the accuracy of these data and references.

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

Founder and Publisher – Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
co-founders V. Ilnytskyi, A. Dushnyi, I. Zymomrya.

Editorial address: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ivana Franka str., 24, Drohobych, Lviv region,
82100. tel.: (03244) 1-04-74, fax: (03244) 3-81-11, e-mail: info@aphn-journal.in.ua

© Drohobych State Ivan Franko
Pedagogical University, 2020
© M. Pantyuk, A. Dushnyi, I. Zymomrya, 2020

УДК 378.046-021.64:336.71:174(043.3)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-3-5>

Наталія МИХАЙЛЮК,
orcid.org/0000-0003-3377-2229

*старший викладач кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
(Харків, Україна) mnv_fr@ukr.net*

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ПІДГРУНТЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

У статті розкрито поняття «середовище» як один із чинників формування та розвитку особистості (поряд зі спадковістю та вихованням) та охарактеризовано зміст поняття «освітнє середовище» як фундаменту процесу соціалізації, загальнокультурного і професійного становлення молодшої людини та узагальнення навичок її професійної культури. На основі систематизації існуючих наукових підходів подано власне розуміння освітнього середовища як підґрунтя формування професійної культури майбутніх бакалаврів банківської справи. Проаналізовано поняття «освіта» та виділено функції закладу вищої освіти (трансляційна, соціалізація, соціальної селекції, соціальної та культурної зміни). Охарактеризовано одну з провідних потреб особистості – потребу в самореалізації як внутрішній стимул людської діяльності та визначено, що освітнє середовище закладу вищої освіти повинно створити умови, де особистість зможе повноцінно і цілеспрямовано займатись своїм розвитком. Розглянуто поняття «освітнє середовище» як еколого-особистісна модель, у сфері методики навчання технічних дисциплін, з позиції засобу формування дослідницьких умінь майбутніх учителів іноземних мов, інтеграції інформаційно-комунікативних технологій в освіту, природничо-математичної і технічної освіти та з інформаційно-комп'ютерних технологій, соціально-правової підготовки майбутніх соціальних працівників та з позицій інших напрямів професійної освіти. Виділено фази створення освітнього середовища: фаза адаптації до умов освітнього середовища, фаза активного відтворення студентом освітнього середовища, фаза впливу на середовище, а також самостійне його створення. Виявлено складові компоненти освітнього середовища: суб'єктно-об'єктний компонент, функціонально-цільовий компонент, технологічний компонент та діагностично-результативний компонент освітнього середовища. Складено структуру освітнього середовища з включенням психологічних компонентів: діяльнісний компонент, особистісний компонент, соціальний компонент, організаційний компонент, інформаційний компонент, предметний компонент. Сформовані такі структурні елементи освітнього середовища закладу вищої освіти: архітектурно-матеріальний, адміністративний, навчально-методичний, навчальний, еколого-гігієнічний, гуманітарний.

Ключові слова: освітнє середовище, професійна культура, формування особистості, сучасна педагогічна практика.

Natalia MIKHAYLUK,
orcid.org/0000-0003-3377-2229

*Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages
and Intercultural Communication
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics
(Kharkiv, Ukraine) mnv_fr@ukr.net*

EDUCATIONAL ENVIRONMENT AS A SUBJECT OF FORMATION OF PROFESSIONAL CULTURE OF FUTURE BACHELORS OF BANKING

The article reveals the concept of “environment” as one of the factors of formation and development of personality (along with heredity and education) and describes the content of the concept of “educational environment” as the foundation of socialization, cultural and professional development of young people and generalization of skills. Based on the systematization of existing scientific approaches, the own understanding of the “educational environment” is presented as a basis for the formation of professional culture of future bachelors of banking. The concept of “education” is analyzed and the functions of the institution of higher education (translation, socialization, social selection, social and cultural change) are highlighted. One of the leading needs of the individual is characterized – the need for self-realization as an internal stimulus of human activity, and it is determined that the educational environment of higher education should create conditions where the individual can fully and purposefully engage in their development. The concept of “educational environment” as an ecological and personal model, in the field of methods of teaching technical disciplines, from the standpoint of a means of forming research skills of future teachers of foreign languages, integration of information and communication technologies in education, science and mathematics and information and computer education. computer technologies, social and legal training of future social workers and from the standpoint

of other areas of vocational education. The phases of creating an educational environment are distinguished: the phase of adaptation to the conditions of the educational environment, the phase of active reproduction of the educational environment by the student, the phase of influencing the environment, as well as its independent creation. The constituent components of the educational environment are identified: subject-object component, functional-target component, technological component and diagnostic-effective component of the educational environment. The structure of the educational environment with the inclusion of psychological components: activity component, personal component, social component, organizational component, information component, subject component. The following structural elements of the educational environment of the institution of higher education are formed: architectural-material, administrative, educational-methodical, educational, ecological-hygienic, humanitarian.

Key words: Educational environment, professional culture, personality formation, modern pedagogical practice.

Постановка проблеми. Проблема впливу освітнього середовища на формування професійної культури майбутнього бакалавра банківської справи не є досить розробленою в теорії та методичці професійної освіти. Оскільки метою професійної освіти є задоволення потреб особистості й суспільства в професійних освітніх послугах, освітнє середовище закладу вищої освіти повинно сформувати всі умови для професійного становлення студентів та для їхнього культурного, естетичного, інтелектуального, морального, патріотичного, психологічного розвитку. Для цього потрібно чітко визначити, що таке «освітнє середовище» закладу вищої освіти та виокремити його структурні компоненти.

Аналіз досліджень. Аналіз педагогічної літератури показує, що поняття «освітнє середовище» є предметом уваги та зацікавленості багатьох педагогів та науковців: Д. Бінецької, О. Гори, П. Макоїди, С. Грінько, В. Морозова, О. Буйницької, С. Величко, О. Лісовець, Ю. Кулюткіної, С. Тарасової, Л. Гуцуляк, Н. Лобач, Л. Макар, Е. Заредінової, Н. Пасмор, О. Соколюк, Т. Гуменюк, Г. Авдієнко, О. Васильєвої, оскільки воно дуже багатостороннє та змінюється в залежності від специфіки навчального закладу або мети, з якою воно утворюється в початковому закладі. Аналіз теоретичних досліджень дає змогу стверджувати, що питання впливу освітнього середовища на формування професійної культури майбутніх фахівців є вагомим, але не досить обстеженим.

Мета статті – проаналізувати теоретичні джерела щодо змісту поняття «освітнє середовище» та визначити його структурні елементи.

Виклад основного матеріалу. Освітнє середовище сучасної вищої школи має бути спрямовано на надання якісної професійної освіти та підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних бути конкурентоспроможними на ринку праці. У цьому контексті освіта – це «процес отримання інформації та навичок, необхідних для створення фундаменту, який знадобиться в житті» (Заредінова, 2017: 38). Педагогічний словник трактує освіту як духовне обличчя людини, яке склада-

ється під впливом моральних і духовних цінностей, що є надбанням її культурного кола, а також процес виховання, самовиховання, впливу, шліфування, тобто процес формування обличчя людини. При цьому головним є не обіг знань, а поєднання останніх з особистісними якостями, вміння самостійно розпоряджатися своїми знаннями. За означенням, прийнятим XX сесією Генеральної конференції ЮНЕСКО, під освітою розуміється процес і результат удосконалення здібностей і поведінки особистості, за якого вона досягає соціальної зрілості та індивідуального зростання. В освіті завжди є як формальний аспект, тобто духовна діяльність або духовна здатність (яка розглядається поза залежністю від відповідного даному часу матеріалу), так і матеріальний, тобто зміст освіти (Гончаренко, 1997: 241).

У контексті формування професійної культури майбутніх бакалаврів банківської справи важливо враховувати такі функції закладу вищої освіти:

1) трансляційну – зумовлює розповсюдження культури в суспільстві. Її суть полягає в передачі від покоління до покоління цінностей культури – наукових знань, досягнень в області мистецтва і літератури, моральних цінностей та норм поведінки, досвіду і навичок різних професій тощо;

2) функцію соціалізації – забезпечує формування в молоді ціннісних орієнтацій, життєвих ідеалів, що панують у суспільстві. Це процес становлення людини, пошук свого місця в суспільстві. Процес соціалізації, що здійснюється системою освіти, в значній мірі залежить від того, які панують суспільні ціннісні стандарти, мораль, релігія, ідеологія. Процесу соціалізації сприяє вивчення дисциплін гуманітарного циклу;

3) функцію соціальної селекції – забезпечує можливість здійснювати диференційований підхід до учнів з метою відбору найбільш здібних і талановитих для отримання ними освітніх послуг, які відповідають індивідуальним інтересам і можливостям. Тут же вирішується інша проблема: можливість за допомогою освіти перейти в більш престижний соціальний прошарок суспільства. Таким чином, система вищої освіти слугує кана-

лом вертикальної соціальної мобільності, а рівень освіти, нарівні з доходом та престижністю професії, є важливим показником соціального статусу людини в суспільстві;

4) функцію соціальної та культурної зміни – реалізується в процесі наукових досліджень, які проводяться в закладах вищої освіти, що сприяє науковому та культурному прогресу. Наукова діяльність закладів вищої освіти – невід’ємна сторона учбового процесу, оскільки має на увазі отримання нових знань і поглиблення вже існуючих; підготовку передових науково-дослідних кадрів; удосконалення роботи професорсько-викладацького складу. Відбувається інтеграція науки, вищої освіти, виробництва, результатом якої є розвиток науково-технічного прогресу. Водночас інтенсивний розвиток наукових досліджень у стінах закладів вищої освіти сприяє вдосконаленню освітнього процесу, тому що наукові ідеї та відкриття включаються в навчальні програми, тим самим сприяють підвищенню якості підготовки спеціалістів (Лаппо, 2011: 2).

Згідно з вимогами законодавства та стандартами вищої освіти в закладі вищої освіти необхідно створити освітнє середовище, під впливом якого відбувається процес соціалізації, загальнокультурного та професійного розвитку молодшої людини, розвиток професійної культури майбутнього фахівця. Освітнє середовище оточує студента протягом усього періоду навчання і позначається на рівні його самоідентифікації як особистості. Необхідно створити освітнє середовище в закладі вищої освіти, де майбутній фахівець мав би можливість набути навичок майбутньої професійної діяльності, розвинути здатності та прагнення до професійної самореалізації та самовдосконалення.

Поняття «освітнє середовище» є багатограним і складним. У методиці вищої професійної освіти аналіз цього феномену посідає одне з важливих місць. Доцільно розглянути докладніше термін «середовище». У Великому тлумачному словнику сучасної української мови подано декілька трактувань цього терміна: 1) речовини, тіла, що заповнюють який-небудь простір і мають певні властивості; сфера; 2) сукупність природних умов, у яких відбувається життєдіяльність якого-небудь організму; 3) соціально-побутові умови життя людини; оточення (Словник української мови, 1970–1980).

У словнику термінів сучасних технологій виховання ми можемо прочитати таке визначення цього поняття: «Середовище – цілісність екологічних, економічних, політичних, культурно-освітніх

та інституційних процесів у їх взаємозв’язках і залежностях. У цьому розумінні середовище є простором, в якому суспільство реалізує різні форми діяльності, створюючи тим самим умови для задоволення матеріальних та духовних потреб» (Словник термінів сучасних технологій виховання).

Педагогіка розглядає середовище як один із чинників, поряд зі спадковістю та вихованням, що впливає на розвиток особистості. Особистість – людина, соціальний індивід, що поєднує в собі риси загальнолюдського, суспільно значущого та індивідуально-неповторного. Розвиток людини – процес становлення та формування її особистості під впливом зовнішніх і внутрішніх, керованих і некерованих чинників, серед яких провідну роль відіграють цілеспрямоване виховання та навчання. Формування особистості – становлення людини як соціальної істоти внаслідок впливу середовища на внутрішні сили розвитку (Фіцула, 2002: 46). Вплив середовища може сприйматися суб’єктом виховання несвідомо, що може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Середовище, яке оточує людину, може позначатися на діях та вчинках індивіду, так само й людина може діяти на середовище та змінювати його (Бінецька, 2016:17).

Н. Лобач розглядає середовище як «зовнішній простір, що оточує об’єкт дослідження, має системно організовані складники та створює умови для існування його в просторі, вступаючи з ним у взаємодію» (Лобач, 2014: 44).

М. Фіцула вважає, що «середовище – це комплекс зовнішніх явищ, які стихійно діють на людину і значною мірою впливають на її розвиток. Середовище, що оточує людську особистість, має визначальний вплив на її розвиток. Соціальне середовище як сукупність суспільних і психологічних умов, у яких людина живе і з якими постійно стикається, позначається на її розвитку найбільшою мірою» (Фіцула, 2002: 46).

Г. Авдієнко виділяє чотири основні компоненти середовища:

1) діяльнісний компонент: середовище сприймається у зв’язку з діяльністю;

2) соціальний компонент: соціальний простір; соціально-культурна частина середовища – культура, досвід, спосіб життя оточуючих, взаємини, соціометрична ситуація;

3) інформаційний компонент: середовище дає не тільки головну, але й другорядну інформацію; середовище містить завжди більше інформації, ніж ми здатні переробити;

4) просторово-предметний компонент середовища: матеріальні умови, фізико-хімічні, біологічні, гігієнічні умови (Авдієнко, 2010: 44).

Сучасний студент, на якого впливає і природне, і соціальне, і домашнє середовище, повинен навчитися результативно здобувати знання та професійно розвиватися в освітньому середовищі, яке під час навчання в закладі вищої освіти має чи не найбільшу цінність у його становленні як фахівця. Молодь повинна бути готова застосувати на практиці вміння та навички, які засвоює в процесі навчання, але заклад вищої освіти, використовуючи комплексний підхід, має створити комфортні умови, де людина може реалізовувати свої освітні потреби та свій творчий потенціал, краще зрозуміти себе та свою соціальну роль, уміти цілеспрямовано використовувати отримані знання в навчальному процесі та за межами університету. У свою чергу заклад вищої освіти має сприяти задоволенню освітніх потреб студента, розвитку його особистісних якостей як фахівця та створювати сприятливі педагогічні умови для реалізації цих потреб.

Провідні тенденції освіти у світі пов'язані з ідеєю створення умов для розвитку особистості. Потреба в самореалізації – одна із провідних потреб особистості, що є внутрішнім стимулом людської діяльності. Першорядне значення має соціально-прогресивний тип самореалізації особистості, що виражається в прагненні самореалізації себе як частини соціуму. Створення освітнього середовища для розвитку особистості, здатної до такого типу самореалізації, – основне завдання сучасного закладу освіти. Освітнє середовище – це сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти. Поняття освітнього середовища можна розглядати з позицій суб'єкта та об'єкта навчальної діяльності, а саме:

1) освітнє середовище з позиції суб'єкта – це система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні;

2) освітнє середовище з позицій об'єкта – це сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти (Створення освітнього середовища, 2014).

Д. Бінецька розглядає освітнє середовище як засіб формування дослідницьких умінь майбутніх учителів іноземних мов та вважає, що «освітнє середовище» – це системне утворення, що являє собою штучне соціокультурне оточення суб'єкта навчання, яке включає зміст навчання, різноманітні методи та засоби навчання, які здатні забезпечити продуктивну дослідницьку діяльність студента» (Бінецька, 2016: 17).

О. Гора розглядає «освітнє середовище як фактор формування національної ідентичності студентів закладів вищої освіти та під цим терміном розуміє сукупність духовно-матеріальних умов його функціонування, що забезпечує саморозвиток вільної і активної особистості студента, реалізацію творчого потенціалу його особистості» (Гора, 2011: 99).

П. Макоїда поєднує цей термін з інноваційними педагогічними технологіями та визначає «освітнє середовище як універсальний соціально-громадський майданчик, де йде процес визнання та сприйняття своїх можливостей та здібностей, урахування власних потреб, інтересів, формування ціннісних орієнтацій» (Макоїда, 2011: 26).

С. Грінько, В. Морозов у інноваційній проектно-педагогічній діяльності використовують еколого-особистісну модель освітнього середовища та пропонують таке тлумачення цього терміна: «освітнє середовище – це система впливів і умов формування особистості за заданим зразком, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні» (Грінько, 2011: 47).

О. Буйницька пов'язує освітнє середовище з інтеграцією інформаційно-комунікативних технологій в освіту та акцентує увагу на тому, що «інформаційно-освітнє середовище – це структурована сукупність ресурсів і технологій, заснованих на єдиних технологічних та освітніх стандартах, що дозволяє забезпечувати вільний доступ суб'єктів освітнього процесу до інформаційних ресурсів, їх ефективну комунікацію та співпрацю в рамках такого середовища для досягнення освітніх цілей, які заздалегідь їм відомі, зрозумілі, досяжні та конкретні» (Буйницька, 2019: 270).

С. Величко об'єднує сучасне освітнє середовище з природничо-математичною і технічною освітою та з інформаційно-комп'ютерними технологіями, які суттєво впливають на формування освітнього середовища взагалі. Він акцентує увагу на відкритому навчальному середовищі, яке передбачає можливість обміну інформацією на відстані й використання різноманітних джерел інформації для необмеженої кількості учасників навчального процесу. З його точки зору, «щодо системи професійної освіти привертають до себе увагу такі поняття: 1) інформаційно-освітнє середовище, яке розуміють як єдиний простір, в якому здійснюється інтеграція всієї інформації за допомогою різних її носіїв; 2) інтерактивне навчальне середовище, яке головним чином розкриває і підтримує структуровану взаємодію між тими, хто навчається; 3) віртуальне середовище,

яке передбачає різні типи взаємодій і розглядається як програмне забезпечення для надання освітніх послуг» (Величко, 2017: 4).

Е. Заредінова трактує «освітнє середовище як багаторівневу систему умов та можливостей, що забезпечують професійно-особистісне формування майбутнього спеціаліста» (Заредінова, 2017: 39). Авторка визначає певні фази створення освітнього середовища в закладі вищої освіти:

1. Фаза адаптації до умов освітнього середовища, коли студент починає співвідносити свої можливості та потреби з можливостями середовища, й між ними виникають протиріччя;

2. Фаза активного відтворення студентом освітнього середовища;

3. Фаза впливу на середовище, а також самостійне його створення (Заредінова, 2017: 42).

О. Лісовець розглядає освітнє середовище з позиції соціально-правової підготовки майбутніх соціальних працівників та вважає, що «освітнє середовище виступає багатосуб'єктивним та багатопредметним системним утворенням, що має можливості цілеспрямовано впливати на професійно-особистісний розвиток майбутнього фахівця, забезпечуючи його готовність до професійної діяльності та/або продовження навчання, успішного виконання соціальних ролей та самореалізації в процесі життєдіяльності» (Лісовець, 2015: 41).

Т. Гуменюк розглядає освітнє середовище у сфері методики навчання технічних дисциплін та вважає, що «освітнє середовище – це сукупність соціально-психологічної, педагогічної, інформаційної, технічної тощо підсистем, що забезпечують досягнення мети навчально-виховного процесу; сукупність матеріальних, духовних та суспільних умов здійснення освітнього процесу» (Гуменюк, 2012: 108).

На погляд О. Васильєвої, «освітнє середовище закладу вищої освіти є впорядкованою цілісною сукупністю компонентів, взаємодія й інтеграція яких зумовлюють наявність в освітнього закладу вираженої здатності створювати умови і можливості для цілеспрямованого й ефективного використання педагогічного потенціалу середовища в інтересах розвитку особистості» (Васильєва, 2011: 76).

Автор визначає такий склад компонентів освітнього середовища:

1) суб'єктно-об'єктний компонент представляє собою єдність суб'єктів, що беруть участь у створенні, управлінні та розвитку освітнього середовища, а також явищ, процесів, що відбуваються в даному середовищі. До суб'єктів закладу вищої освіти належать адміністрація університету, викладачі, студенти, навчально-допоміжний

персонал. Об'єкти освітнього середовища можна поділити на дві групи: об'єкти процесуального плану (умови й можливості середовища в цілому, її складові частини – матеріально-технічні, фінансові, кадрові та інші ресурси) і об'єкти особистісного плану (викладачі, студенти, навчально-допоміжний персонал, психологічні структури і відносини суб'єктів середовища);

2) функціонально-цільовий компонент освітнього середовища представляє собою сукупність таких елементів: мети освітнього середовища; загальні функції управління освітнім середовищем; принципи побудови освітнього середовища; закономірності розвитку освітнього середовища;

3) технологічний компонент освітнього середовища складається з таких елементів: область середовища, види, форми й методи середовища, результати середовища, управління освітнім середовищем. Цей компонент виконує роль фактору, який забезпечує впорядкованість і цілісність освітнього середовища, сумісність результатів і відтворюваність процесів, що в них протікають;

4) діагностично-результативний компонент навчального середовища включає такі елементи: критерії та показники ефективності освітнього середовища закладу вищої освіти, форми, методи і прийоми вивчення, аналізу та оцінки функціонування освітнього середовища закладу вищої освіти (Васильєва, 2011: 77).

Г. Авдієнко дотримується думки, що «освітнє середовище – це соціальне і просторово-предметне оточення конкретного закладу освіти із встановленими нормами міжособистісних, виховних та навчальних систем, в якому за допомогою актуалізації внутрішнього світу і переломлення зовнішніх умов через досвід студента, як результату його діяльності, відбувається розвиток особистості (Авдієнко, 2010: 45).

Автор склав структуру освітнього середовища з включенням психологічних компонентів:

1) діяльнісний компонент: навчальна і позанавчальна діяльність студента;

2) особистісний компонент: психологічні характеристики студента;

3) соціальний компонент: взаємини типу «викладач – студент», «студент – студент», декларовані ціннісні орієнтації;

4) організаційний компонент: технології навчання, організація навчального процесу та виховного процесу;

5) інформаційний компонент: сукупність інформаційних ресурсів;

6) предметний компонент: предметно-просторове оточення студента (Авдієнко, 2010: 46).

На переконання В. Горової та Н. Петрової, можна виділити такі структурні елементи освітнього середовища закладу вищої освіти:

- 1) архітектурно-матеріальний (навчальні заклади та гуртожитки, обладнання, апаратура);
- 2) адміністративний (ректор, деканати, аспірантура, докторантура);
- 3) навчально-методичний (кафедри, навчальна частина, навчально-методичний відділ, інформаційний центр);
- 4) навчальний (вчена рада закладу і факультету, наукова частина, бібліотека);
- 5) еколого-гігієнічний (спортивні секції, спортивний зал, медичний пункт, їдальня);
- 6) гуманітарний (музеї університету та кафедр, профком, студрада, студклуб) (Горова, Петрова, 2014: 242).

Деякі науковці виділяють інші структурні компоненти освітнього середовища. На нашу думку, найбільш структурованою є модель типологізації Ю. Кулюткіна, С. Тарасова, які виокремлюють такі компоненти освітнього середовища:

- 1) просторово-семантичний компонент: архітектурно-естетична організація життєвого простору (архітектура будівлі та дизайн інтер'єрів, просторова структура навчальних і рекреаційних приміщень, можливість просторової трансформації приміщень, якщо виникає необхідність та ін.); символічний простір (різні символи – герб, гімн, традиції тощо);
- 2) змістовно-методичний компонент: змістовна сфера (концепції навчання і виховання, освітні та

навчальні програми, навчальний план, підручники і навчальні посібники та ін.); форми й методи організації освіти (форми організації занять – уроки, дискусії, конференції, екскурсії тощо, дослідні суспільства, структури самоврядування та ін.);

- 3) комунікаційно-організаційний компонент: особливості суб'єктів освітнього середовища (розподіл статусів і ролей, статеві та національні особливості учнів і педагогів, їхні цінності, установки, стереотипи і т. ін.); комунікаційна сфера (стиль спілкування і викладання, просторова і соціальна щільність серед суб'єктів освіти, ступінь скупченості тощо); організаційні умови (особливості управлінської культури, наявність творчих об'єднань викладачів, ініціативних груп та ін.) (Кулюткін, Тарасов, 2011).

Висновки. Результати здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок про те, що освітнє середовище – це система впливу та умов формування пізнавальних, комунікативних, освітніх, професійних, організаційних цінностей і установок суб'єкта навчання, яка проектується та моделюється відповідно до цілей навчання, особливостей студентського контингенту та умов закладу вищої освіти. Створення умов у закладі вищої освіти для реалізації цієї системи освітнього середовища є однією з головних вимог сучасної педагогічної практики. Саме освітнє середовищу закладу вищої освіти є тим підґрунтям, яке впливає на формування особистісних рис, професійних умінь та навичок майбутнього бакалавра банківської справи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдієнко Г. Ю. Освітнє середовище вузу як психологічний феномен. URL: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewj1wOLzn4rtAhWt-ioKHQ1dD2AQFjAAegQIBRAC&url=https%3A%2F%2Fcyberleninka.ru%2Farticle%2Fn%2Fobrazovatelnaia-sreda-vuza-kak-psihologicheskii-fenomen&usq=AOvVaw0-iScvNP-K235u3VJTfMiX>.
2. Бінецька Д. Освітнє середовище університету як засіб формування дослідницьких умінь майбутніх учителів іноземних мов. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/14298>.
3. Буйницька О. П. Структурно-функційна модель інформаційно-освітнього середовища університету. URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewiXoqz2spXrAhWvllsKHfLTB_gQFjAGegQIBxAB&url=https%3A%2F%2Fjournal.iitta.gov.ua%2Findex.php%2Ftitl%2Farticle%2Fview%2F2313%2F1437&usq=AOvVaw3M2j4NOVRxDzoyWsB3MDaw.
4. Васильєва О. Ю. Освітнє середовище вузу як об'єкт управління і оцінки. URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewijgo2brJ7sAhWRK4sKHcKCBqkQFjAEegQIARAC&url=http%3A%2F%2Felar.urfu.ru%2Fbitstream%2F10995%2F52795%2F1%2FUM_2011_4_012.pdf&usq=AOvVaw3BXvCF8wF0zPc0lsfrbVez.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/seredovysshhe/>.
6. Величко С. П. Сучасне освітнє середовище та його вплив на природничо-математичну і технічну освіту. URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewiPu7zEqortAhXJK3cKHbcjDzIQFjAAegQIAhAC&url=https%3A%2F%2Fcore.ac.uk%2Fdownload%2Fpdf%2F83099579.pdf&usq=AOvVaw0C7D3BZ659HFvp-y46wjE_
7. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. URL: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=2ahUKewik4YW3j631AhVp-ioKHTLZCLkQFjACegQIAhAC&url=http%3A%2F%2Flib.iitta.gov.ua%2F106820%2F1%2F%25D0%2593%25D0%25BE%25D0%25BD%25D1%2587%25D0%25B0%25D1%2580%25D0%25B5%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25BE.%2520%25D0%259F%25D0%25B5%25D0%25B4%25D0%25B0%25D0%25B3%25D0%25BE%25D0%25B3%25D1%2596%25D1%2587%25D0%25BD%25D0%25B8%25>

D0%25B9%2520%25D1%2581%25D0%25BB%25D0%25BE%25D0%25B2%25D0%25BD%25D0%25B8%25D0%25BA%2520%25281%2529.pdf&usg=AOvVaw1QKOjN8-1DI4y609mqjzOR.

8. Гора О. В. Освітнє середовище як фактор формування національної ідентичності студентів вищих навчальних закладів. URL: [https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewiX45OCupXrAhXGpIsKHeIVDOI4ChAWMA6B6AgFEAE&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbu.gov.ua%2Fcg-bin%2Ffirbis_nbu%2Fcgiiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2Fvpm_2011_8\(1\)_21.pdf&usg=AOvVaw0Hb3L3xBPk1r6ldcGC RnZ1](https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewiX45OCupXrAhXGpIsKHeIVDOI4ChAWMA6B6AgFEAE&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbu.gov.ua%2Fcg-bin%2Ffirbis_nbu%2Fcgiiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2Fvpm_2011_8(1)_21.pdf&usg=AOvVaw0Hb3L3xBPk1r6ldcGC RnZ1).

9. Горова В. І., Петрова Н. Ф. Освітнє середовище вузу як педагогічний феномен. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/obrazovatel'naya-sreda-vuza-kak-pedagogicheskii-fenomen/viewer>.

10. Грінько С. Ю., Морозов В. М. Проектування освітнього середовища. URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewiD_t3xpYrtAhVQtIsKHRB3Cg0QFjAAegQIAxAC&url=http%3A%2F%2Fpoippo.pl.ua%2Ffile%2Fbook%2F2011%2Finnovc.rozvitok.pdf&usg=AOvVaw2ihxMOKTH2cTsiYORNJKhk.

11. Гуменюк Т. Б. Середовищний підхід до методики навчання технічних дисциплін у процесі фахової підготовки майбутніх учителів технології. URL: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewibgYXKo5PsAhWww4sKHTuICkg4ChAWMAR6B6AgEEAI&url=http%3A%2F%2Fenpuir.npu.edu.ua%2Fbitstream%2F123456789%2F4036%2F1%2Fhymeniuk.pdf&usg=AOvVaw0-3zaiMV1SG3YQDelgbCQg>.

12. Дидактика вищої школи. URL: https://pidruchniki.com/16520205/pedagogika/didaktika_vishchoyi_shkoli.

13. Заредінова Е. Сутисна характеристика середовищного підходу до сучасної вищої освіти. URL: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewibgYXKo5PsAhWww4sKHTuICkg4ChAWMAF6B6AgCEAI&url=http%3A%2F%2Fdspace.pnu.edu.ua%2Fbitstream%2F123456789%2F9222%2F1%2FZaradinov%25D0%25B0.pdf&usg=AOvVaw2tymvumNbnUekgCC2Q1nO7>.

14. Кулюткин Ю, Тарасов С. Образовательная среда и развитие личности. URL: http://www.znanie.org/journal/n1_01/obraz_sreda.html.

15. Лаппо І. М. Функції вищих навчальних закладів у сучасному суспільстві. URL: <http://ea.donntu.edu.ua/bitstream/123456789/2739/1/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F%20%D0%A1%D0%93%D0%9F.pdf>.

16. Лісовець О. В. Умови створення сприятливого освітнього середовища для формування соціально-правової компетентності майбутніх соціальних працівників. URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewiX45OCupXrAhXGpIsKHeIVDOI4ChAWMAF6B6AgEEAE&url=http%3A%2F%2Fnbu.gov.ua%2Fj-pdf%2Fznpkhist_2018_1_11.pdf&usg=AOvVaw28zK-YcrdeIq2isz3XJTaP.

17. Лобач Н. В. Освітнє середовище як засіб формування інформаційно-аналітичної компетентності студентів. URL: <http://elib.umsa.edu.ua/handle/umsa/2022>.

18. Макояда П. Ф. Створення навчального середовища для учнів в умовах семестрово-залікової системи організації навчально-виховного процесу. URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewiD_t3xpYrtAhVQtIsKHRB3Cg0QFjAAegQIAxAC&url=http%3A%2F%2Fpoippo.pl.ua%2Ffile%2Fbook%2F2011%2Finnovc.rozvitok.pdf&usg=AOvVaw2ihxMOKTH2cTsiYORNJKhk.

19. Словник термінів сучасних технологій виховання. URL: http://galaktikas.com.ua/maket.php?akcia=flagmany&pape=1&maket=verstka_flagmany_osvity276.

20. Створення освітнього середовища, що сприяє самореалізації кожного учня. URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewj3tuyCoYrtAhVN_SoKHVv9CqwQFjAAegQIBBAC&url=AOvVaw3T-Sxu3BJNgsY86G0IR-vF.

21. Піцула М. М. Педагогіка. URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewictj4n83rAhUCr4sKHUdQAgwQFjADegQIAhAB&url=http%3A%2F%2Fodnorobivka.edu.kh.ua%2FFiles%2Fdownloads%2FFitsula_M_M_-_Pedagogika_Alma-mater_-_2002.pdf&usg=AOvVaw3LWzUrod4hFB6UegOH9Eb8.

REFERENCES

1. Avdiyenko H.YU. Osvitnye seredovyshe vuzu yak psikhologichnyy fenomen.. [The educational environment of the university as a psychological phenomenon]. URL: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewj1wOLzn4rtAhWt-ioKHQ1dD2AQFjAAegQIBBAC&url=https%3A%2F%2Fcyberleninka.ru%2Farticle%2Fn%2Fobrazovatel'naya-sreda-vuza-kak-psihologicheskii-fenomen&usg=AOvVaw0-iScvNP-K235u-3VJTfMiX>. [in Ukrainian].

2. Binets'ka D. Osvitnye seredovyshe universytetu yak zasib formuvannya doslidnyts'kykh umin' maybutnikh uchiteliv inozemnykh mov. [Binetska D. Educational environment of the university as a means of forming research skills of future foreign language teachers]. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/14298> [in Ukrainian].

3. Buynyts'ka O.P. Strukturno-funktsiynna model' informatsiyno-osvitn'oho seredovyshecha universytetu. [Buynytska OP Structural and functional model of informational and educational environment of the university]. URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewiXoqz2spXrAhWvIIsKHfLTB_gQFjAGegQIBxAB&url=https%3A%2F%2Fjournal.iitta.gov.ua%2Findex.php%2Ffitl%2Farticle%2Fview%2F2313%2F1437&usg=AOvVaw3M2j4NOVRxDzoyWsB3MDaw [in Ukrainian].

4. Vasylyeva O.YU. Osvitnye seredovyshe vuzu yak ob'yekt upravlinnya i otsinky.[Vasilieva O.Yu. Educational environment of high school as an object of control and evaluation.]URL:<https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewijgo2brJ7sAhWRk4sKHcKCBqkQFjAEegQIARAC&url=http%3A%2F%2Felar>.

urfu.ru%2Fbitstream%2F10995%2F52795%2F1%2FUM_2011_4_012.pdf&usg=AOvVaw3BXvCF8wF0zPc0lsfrb-Vez[in Ukrainian].

5. Velykyi tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy. [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language.] URL: <http://sum.in.ua/s/seredovyshe/> [in Ukrainian].

6. Velychko S.P. Suchasne osvितne seredovyshe ta yoho vplyv na pryrodnycho-matematychnu i tekhnichnu osvitu. [Velichko SP Modern educational environment and its impact on science, mathematics and technical education]. URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiPu7zEqor-tAhXJK3cKHbcjDziQFjAAegQIAhAC&url=https%3A%2F%2Fcore.ac.uk%2Fdownload%2Fpdf%2F83099579.pdf&usg=AOvVaw0C7D3BZ659HFvp-y46wjE_ [in Ukrainian].

7. Honcharenko S. U. Ukrayins'kyi pedahohichnyy slovnyk. [Goncharenko SV Ukrainian pedagogical dictionary] URL: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=2ahUKEwik4YW3j631AhVp-ioKHTLZCLkQFjACegQIAhAC&url=http%3A%2F%2Flib.iitta.gov.ua%2F106820%2F1%2F%25D0%2593%25D0%25BE%25D0%25BD%25D1%2587%25D0%25B0%25D1%2580%25D0%25B5%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25BE.%2520%25D0%259F%25D0%25B5%25D0%25B4%25D0%25B0%25D0%25B3%25D0%25BE%25D0%25B3%25D1%2596%25D1%2587%25D0%25BD%25D0%25B8%25D0%25B9%2520%25D1%2581%25D0%25BB%25D0%25BE%25D0%25B2%25D0%25BD%25D0%25B8%25D0%25BA%2520%25281%2529.pdf&usg=AOvVaw1QKOjN8-1DI4y609mqjzOR> [in Ukrainian].

8. Hora O.V. Osvitnye seredovyshe yak faktor formuvannya natsional'noyi identychnosti studentiv vyshchykh navchal'nykh zakladiv. [Gora OV Educational environment as a factor in the formation of national identity of students of higher educational institutions] URL: [https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiX45OCupXrAhXGpIsKHeIVDOI4ChAWMAB6BAGFEAE&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbu.gov.ua%2Fcgibin%2Ffirbis_nbu%2Fcgibirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2Fvpm_2011_8\(1\)_21.pdf&usg=AOvVaw0Hb3L3xBPk1r6ldcGCRnZ1](https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiX45OCupXrAhXGpIsKHeIVDOI4ChAWMAB6BAGFEAE&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbu.gov.ua%2Fcgibin%2Ffirbis_nbu%2Fcgibirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2Fvpm_2011_8(1)_21.pdf&usg=AOvVaw0Hb3L3xBPk1r6ldcGCRnZ1) [in Ukrainian].

9. Horova V.I., Petrova N.F. Osvitnye seredovyshe vuzu yak pedahohichnyy fenomen. [Gorova VI, Petrova NF The educational environment of the university as a pedagogical phenomenon]. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/obrazovatel'naya-sreda-vuza-kak-pedagogicheskiy-fenomen/viewer> [in Russian].

10. Hrin'ko S.YU., Morozov V.M. Proektuvannya osvितn'oho seredovyshe. [Grinko SY, Morozov VM Designing an educational environment]. URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiD_t3xpYrtAhVQtiIsKHRB3Cg0QFjAAegQIAxAC&url=http%3A%2F%2Fpoippo.pl.ua%2Ffile%2Fbook%2F2011%2Finnovc.rozvutok.pdf&usg=AOvVaw2ihxMokTH2cTsiYORNJKhk [in Ukrainian].

11. Humenyuk T.B. Seredovyshe pidkhd do metodyky navchannya tekhnichnykh dystsyplin u protsesi fakhovoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv tekhnolohiyi. [Gumenyuk TB Environmental approach to the methodology of teaching technical disciplines in the process of professional training of future teachers of technology]. URL: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwibgYXKo5PsAhWww4sKHTuICkg4ChAWMAR6BAGEEAI&url=http%3A%2F%2Fenpuir.npu.edu.ua%2Fbitstream%2F123456789%2F4036%2F1%2FHymeniuk.pdf&usg=AOvVaw0-3zaiMV1SG3YQDelgbCQg> [in Ukrainian].

12. Dydaktyka vyshchoyi shkoly. [Didactics of high school] URL: https://pidruchniki.com/16520205/pedagogika/didaktika_vischoyi_shkoli [in Ukrainian].

13. Zaredinova E. Sutnisna kharakterystyka seredovyshechnoho pidkhd do suchasnoyi vyshchoyi osvity. [Zaredinova E. Essential characteristics of the environmental approach to modern higher education]. URL: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwibgYXKo5PsAhWww4sKHTuICkg4ChAWMAF6BAGCEAI&url=http%3A%2F%2Fdspace.pnu.edu.ua%2Fbitstream%2F123456789%2F9222%2F1%2FZaredinov%25D0%25B0.pdf&usg=AOvVaw2tymvumNbnUekgCC2Q1nO7> [in Ukrainian].

14. Kulyutkin YU., Tarasov S. Osvitnye seredovyshe i rozvytok osobystosti. [Kulyutkin Yu, Tarasov S. Educational environment and personal development] URL: http://www.znanie.org/journal/n1_01/obraz_sreda.html [in Russian].

15. Lappo I. M. Funktsiyi vyshchykh navchal'nykh zakladiv u suchasnomu suspil'stvi. [Lappo IM Functions of higher educational institutions in modern society]. URL: <http://ea.donntu.edu.ua/bitstream/123456789/2739/1/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F%20%D0%A1%D0%93%D0%9F.pdf> [in Ukrainian].

16. Lisovets' O.V. Umovy stvorennya spryiatlyvoho osvितn'oho seredovyshe dlya formuvannya sotsial'no-pravovoyi kompetentnosti maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv. [Lisovets OV Conditions for creating a favorable educational environment for the formation of social and legal competence of future social workers]. URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiX45OCupXrAhXGpIsKHeIVDOI4ChAWMAF6BAGEEAE&url=http%3A%2F%2Fnbu.gov.ua%2Fj-pdf%2FZnpkhist_2018_1_11.pdf&usg=AOvVaw28zK-YcrdeIq2isz3XJTaP [in Ukrainian].

17. Lobach N.V. Osvitnye seredovyshe yak zasib formuvannya informatsiyno-analitychnoyi kompetentnosti studentiv. [Lobach NV Educational environment as a means of forming information and analytical competence of students]. URL: <http://elib.umsa.edu.ua/handle/umsa/2022> [in Ukrainian].

18. Makoyda P.F. Stvorennya navchal'noho seredovyshe dlya uchniv v umovakh semestrovno-zalikovoyi systemy orhanizatsiyi navchal'no-vykhovnoho protsesu. [Makoida PF Creating a learning environment for students in terms of semester-credit system of organization of the educational process]. URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiD_t3xpYrtAhVQtiIsKHRB3Cg0QFjAAegQIAxAC&url=http%3A%2F%2Fpoippo.pl.ua%2Ffile%2Fbook%2F2011%2Finnovc.rozvutok.pdf&usg=AOvVaw2ihxMokTH2cTsiYORNJKhk [in Ukrainian].

19. Slovnyk terminiv suchasnykh tekhnolohiy vykhovannya. [Dictionary of terms of modern technologies of education]. URL: http://galaktikas.com.ua/maket.php?akcia=flagmany&page=1&maket=verstka_flagmany_osvity276 [in Ukrainian].
20. Stvorennya osvithn'oho seredovyshcha, shcho spryuaye samorealizatsiyi kozhnoho uchnya. [Creating an educational environment that promotes self-realization of each student.] URL: http://zw.ciit.zp.ua/index.php/Створення_освітнього_середовища,що_сприяє_самореалізації_кожного_учня [in Ukrainian].
21. Fitsula M.M. Pedahohika. [Fitsula MM Pedagogy] URL: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwictdj4n83rAhUCr4sKHUdQAgwQFjADegQIAhAB&url=http%3A%2F%2Fodnorobivka.edu.kh.ua%2Ffiles%2Fdownloads%2FFitsula_M_M_-_Pedagogika_Alma-mater_-_2002.pdf&usg=AOvVaw3LWzUrod4hFB6UegOH9Eb8 [in Ukrainian].

ЗМІСТ

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Мирослава ЛИХТЕЙ, Тетяна БАТРИНА, Наталія МИКИТА. Особливості розвитку сучасної української фортепіанної школи.....	4
Ірина МАГІЙЧИН, Людмила ГРИГОРІВ. Проблеми диригентської освіти крізь призму наукових досліджень у сучасній Україні.....	10
Тетяна МЕЛЬНИК. Проблематика жіночої образності у творчості Марії Куліковської.....	18
Людмила МЕЛЬНИЧУК. Оригінальна графіка в українських зібраннях XIX ст. Колекція Аркадія Алфьорова.....	23
Наталія МИХАЙЛЮК. Освітнє середовище як підґрунтя формування професійної культури майбутніх бакалаврів банківської справи.....	30
Віктор МИХАЛЕВИЧ. Сатирична графіка художників Пресової квартири УСС О. Куриласа та О. Сорохтея.....	39
Анна МІЛЯСЕВИЧ. Стильовий слух студента-вокаліста: до проблеми опанування камерного репертуару XX ст.....	44
Лариса МУХІНА. Компаративний аналіз виконавських технік провідних представників вокальних шкіл Сходу України (кінець XIX – початок XX століть).....	51
Тетяна МЯЧКОВА, Наталія БЕЛІЧКО. Твори Анатолія Терещенка з колекції Полтавського художнього музею (галереї мистецтв) імені Миколи Ярошенка.....	58
Ольга НОВАК, Катерина КУПРІЙ, Олександр КАРБОВАНЕЦЬ. Особливості стилістики вокальних творів А. Кос-Анатольського.....	63
Олександра ОВСЯННИКОВА-ТРЕЛЬ. Хоровий стиль Дж. Раттера в контексті стильової концепції «Нової простоти».....	69

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Богдан КОРНЕЛЮК. Продукти інтенціонального синтезу: внутрішній світ, художній світ, похідна креативна проєкція.....	75
Наталія ЛАПУШКІНА. Інтертекстуальність у сучасному романі з рисами інтелектуалізму.....	82
Діана ЛАРЧЕНКО. Структурний аналіз фразеологізмів індонезійської мови.....	87
Наталія ЛЕСПУХОВА. Переклад німецьких аграрних термінів-композитів українською мовою.....	93
Ольга ЛІСОВСЬКА. Епоха українського літературного Відродження: наукові інтерпретації.....	100
Мар'яна ЛУК'ЯНЧЕНКО. Подорож як ціль і як засіб у творах французьких письменників XVIII – XIX ст.....	108
Назар МАЛАНІЙ. Дизабіліті в американському літературному дискурсі першої половини XIX століття.....	113
Бановша Гюлоглан гызы МАМЕДОВА. Языковая личность Маргарет Дрэббл: лингвистическая репрезентация интроверсии.....	118
Мирослава МАМИЧ, Олена ШЕВЧЕНКО-БІТЕНСЬКА. Поняття «менеджмент» і «управління» в законодавчому підстилі української мови: семантика, концептуальне наповнення.....	127
Наталія МАРЧЕНКО. Формування образу лідера нації засобами метафори у промовах канцлерки Ангели Меркель.....	133
Наталія МЕДВІДЬ. Індивідуально-авторські новотвори Василя Земляка.....	140
Ірина МЕЛЬНИЧУК, Христина ГУСАК. Філософія кохання в романі В. Шевчука «Темна музика сосон»: онтологічний вимір.....	145
Олена МІТІНА, Лада РОСТОМОВА, Ольга БЕЦ. Синоніми в правоохоронній підсистемі англійської мови.....	150

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ НАУК:**

**Міжвузівський збірник наукових праць молодих
вчених Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка**

**HUMANITIES SCIENCE
CURRENT ISSUES:**

**Interuniversity collection of Drohobych
Ivan Franko State Pedagogical University
Young Scientists Research Papers**

**ВИПУСК 34. ТОМ 3
ISSUE 34. VOLUME 3**

Редактори-упорядники

Микола Пантюк

Андрій Душний

Іван Зимомря

Здано до набору 01.11.2020 р. Підписано до друку 01.12.2020 р.

Гарнітура Times New Roman. Формат 64x84/8.

Друк офсетний. Папір офсетний.

Ум. друк. арк. 33,94. Зам. № 0121/25. Наклад 300 прим.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 2509 від 30.05.2006 р.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1

Телефони: +38 (048) 709 38 69,

+38 (095) 934-48-28, +38 (097) 723-06-08

E-mail: mailbox@helvetica.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6424 від 04.10.2018 р.